

آشنایی با بیماری‌های واگیر و غیرواگیر

درس رفرنس (ای رشته‌ی جغرافیای پزشکی)

تألیف:

دکتر مجید غیاث

آفاق کاظمی

امید اسکندری

سرشناسه	: غیاث، مجید، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با بیماریهای واگیر و حقیر واگیر (از رفرنسهای رشته‌ی جغرافیای پزشکی) /تالیف مجید غیاث، امید اسکندری، آفاق کاظمی.
مشخصات نشر	: اصفهان: کنکاش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۵ص.
شابک	: 978-600-136-157-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: جغرافیای پزشکی
موضوع	: بیماری‌های واگیر
موضوع	: بیماری‌ها
سده از داده	: اسکندری، امید
شابک از داده	: کاظمی، آفاق
ردیف ملی کنگره	: ۱۳۹۲۷۹۲RA / غ ۹۲۵
رده‌بندی دیو	: ۴۲/۶۱۴
شماره کتابت ملی	: ۳۲۳۳۶۵۴

انتشارات کنکاش، ناسربر کشور، ۱۳۹۲ و ناشر برگزیده‌ی اسات سال ۱۳۸۸

آشنایی با بیماری‌های واگیر و غیر واگیر

نویسنده‌گان:	مجلد مجید غیاث، - امید اسکندری - آفاق کاظمی
ناشر:	انتشارات کنکاش
نوبت چاپ:	اول
تاریخ نشر:	۱۳۹۲
تیراژ:	۱۰۰۰ جلد
مدیر تولید:	محمد جزینی
طرح جلد:	ایمان ساغرزاده
چاپ:	کنکاش
صحافی:	تیراژه
قیمت:	۱۵۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۱۳۶-۱۵۷-۹

اصفهان، سه راه حکیم نظامی، ابتدای خیابان ارتش، چاپ و نشر کنکاش

تلفن: ۶۲۵۸۰۴۹ (۰۳۱۱)

فهرست مطالب

بخش اول: بیماری های واکسیناسیون ۱-۱ آشنایی با میکروارگانیسم های مختلف، میکروبها، ویروسها، انگلها و قارچها

انتقال.....	۶۶	مقدمه.....	
آسیب شناسی و نشانه شناسی.....	۶۷	طبقه بندی بیماری های آماری بیماری ها و مشکلات.....	
طبقه بندی انگل ها (تک یاخته ها و کرم ها).....	۶۸	مرتبط با سلامت و پراکنش.....	۱۶
تقسیم بندی کرم های انگلی.....	۷۰	تقسیم بندی بیماری های اسهال، تب و اسهال و اثرات.....	۱۷
قارچ شناسی.....	۷۲	عوامل بیماری زا.....	۲۱
ویژگی های عمومی و طبقه بندی قارچ ها.....	۷۳	طبقه بندی و شناسایی باکتری ها.....	۲۵
ساختار قارچ.....	۷۶	فلور طبیعی.....	۲۸
متابولیسم قارچ ها.....	۷۷	چرا انسانها به بیماری های عفونی مبتلا میشوند.....	۳۲
طبقه بندی قارچ ها.....	۷۷	انواع عفونت های باکتریایی.....	۳۳
بیماری های قارچی.....	۷۸	ویروس ها.....	۳۷
پیوست ها.....	۸۴	اجزاء ویروس.....	
منابع.....	۹۶	طبقه بندی ویروس ها.....	۴۹

۱-۲ آشنایی با بیماری های تنفسی

مقدمه.....	۹۷	اندازه و ساختمان ویروس.....	۵۱
ساختار و عملکرد دستگاه تنفسی.....	۹۷	طبقه بندی ویروس هایی که از لحاظ پزشکی اهمیت دارند.....	۵۳
بیماری های ویروسی.....	۹۹	انگل شناسی عمومی.....	۵۶
بیماری های اسهال، تب و اسهال.....	۱۰۰	انگلها و زندگی انگلی.....	۵۶
بیماری انسدادی و مزمن.....	۱۰۲	انتشار جغرافیایی.....	۵۷
عوامل خطر ساز.....	۱۰۳	عفونت و بیماری انگلی.....	۵۸
آمفیزم.....	۱۰۵	آسیب شناسی و نشانه شناسی.....	۵۹
عفونت های مجاری تنفسی تحتانی.....	۱۰۵	مقاومت و ایمنی.....	۶۰
ارگانیسم های بیماری زای خاص.....	۱۰۸	تک یاخته شناسی.....	۶۲
ویروس ها.....	۱۰۸	ساختمان سلولی تک یاخته.....	۶۲
باکتری ها.....	۱۰۹	زیست شناسی تک یاخته ها.....	۶۴
سایر علل پنومونی حاد.....	۱۱۰	ریخت شناسی.....	۶۴

اورتریت و سندرم پیشابراهی در خانم‌ها	۱۶۲
عفونت های ولوواژینال	۱۶۲
اورتریت در مردان	۱۶۳
اپیدیمیوت	۱۶۳
تریکومونیاژیس واژینال	۱۶۴
پیشگیری و کنترل STDs	۱۶۴
بیماری التهابی لگن	۱۶۶
سیفلیس	۱۶۶
انتشار جغرافیایی	۱۶۷
سوزاک	۱۶۸
انتشار جغرافیایی	۱۶۹
دیگر بیماری های مقاربتی و انتشار جغرافیایی آنها	۱۶۹
منابع	۱۷۵

۵-۱ گسترش جغرافیایی ایدز و هپاتیت در جهان

منشأ ایدز	۱۷۶
وضعیت بیماری ایدز در ایران	۱۷۷
هپاتیت	۱۷۸
هپاتیت A: Hepatitis A Virus (HAV)	۱۷۸
هپاتیت B: Hepatitis B Virus (HBV)	۱۷۹
هپاتیت C: Hepatitis C Virus (HCV)	۱۸۰
سیروز کبد و عوارض آن	۱۸۰
هپاتیت D: HDV	۱۸۱
هپاتیت E: HEV	۱۸۱
هپاتیت G	۱۸۱
پاتوژن کبد چرب الکلی	۱۸۱
پاتوژن ناشی از دفتارو و سموم	۱۸۲
هپاتیت مزمن	۱۸۲
منابع	۱۸۳

۶-۱ بیماری های ناشی از پشه های خونی توسط واکسیناسیون

مقدمه	۱۸۴
ایمن سازی فعال با واکسیناسیون	۱۸۴
واکسن چیست؟	۱۸۵
تعاریف گروه های سنی	۱۸۶

عفونت های دستگاه تنفسی فوقانی	۱۱۲
عفونت های غیر اختصاصی دستگاه تنفسی فوقانی	۱۱۲
عفونت های سینوس	۱۱۳
سینوزیت حاد	۱۱۳
سینوزیت مزمن	۱۱۴
عفونت های حلق و حفره دهان	۱۱۵
فارنژیت حاد	۱۱۵
عفونت های حنجره	۱۱۶
خیز ریوی	۱۲۱
برف و هموپتیزی	۱۲۲
پنومونی ناشی از افزایش حساسیت	۱۲۳
سینوسیت های شغلی و بیماری ریوی	۱۲۴
سرطان ریه های تنفسی در محیط	۱۳۳
تومور های محیط عمومی	۱۳۴
ملاحظات خاص	۱۳۶
پنومونی	۱۳۷
پنومونی اکتسابی	۱۳۸
برونشکتازی و آبسه	۱۳۹
فیروز کستی	۱۴۱
بیماری های بینایی ریه	۱۴۲
منابع	۱۴۱

۳-۱ بیماری های گوارشی

مقدمه	۱۴۲
عملکردهای دستگاه گوارش	۱۴۴
مروری بر بیماری های دستگاه گوارش	۱۴۶
نشانه های بیماری های دستگاه گوارش	۱۵۰
هضم و جذب مواد غذایی	۱۵۵
کاهش وزن	۱۵۶
زخم های پپتیک	۱۵۷
بیماری های التهابی روده	۱۵۷
منابع	۱۵۸

۱-۱ بیماری های مقاربتی و انتشار جغرافیایی آن

مقدمه	۱۵۹
عفونت های مقاربتی	۱۵۹

۲۲۹	مالاریا (Malaria)
۲۳۰	لیشمانیا (Leishmania)
۲۳۱	کالاز (Kala-azar - Visceral leishmaniasis)
۲۳۱	سالك (Leishmaniasis)
۲۳۲	لیشمانیا ز مخاطی جلدی (Espundia)
۲۳۲	جذام (Leprosy)
۲۳۳	سیستی سرکوز (Cysticercosis)
۲۳۳	شیستوزومیاز (Schistosomiasis)
۲۳۳	آمییباز (Amebiasis)
۲۳۴	بیماری لایم (Lyme disease)
۲۳۴	تب دانگ (Dengue Fever)
۲۳۵	ووشریازیس (Wuchereriasis)
۲۳۶	تب سه روزه
۲۳۶	لوازیس
۲۳۷	تب راجعه اپیدمیک
۲۳۸	منابع

بخش دوم: بیماری های غیر واگیر

۱-۲ بیماری های قلبی و عروقی و انتشار جغرافیایی آن

۲۴۱	مقدمه
۲۴۱	آناتومی میکروسکوپی
۲۴۱	نمونه های ظاهری
۲۴۴	پاراسای قلبی و کاردیومیوپاتی
۲۴۵	انواع پاراسای قلبی
۲۵۷	شارع عروقی بیماری های قلبی و عروقی
۲۵۸	نقشه های بیماری های قلبی و عروقی
۲۵۹	منابع

۲-۲ بیماری های واگیر جغرافیایی آن

۲۶۰	مقدمه
۲۶۰	حوزه عملکرد اندوکریئولوژی
۲۶۱	ماهیت هورمونها
۲۶۱	عملکرد هورمونها
۲۶۲	مکانیسمهای پاتولوژیک بیماری های اندوکراین
۲۶۲	غده هیوفیز
۲۶۳	غده تیروئید

۱۸۷	واکسیناسیون افراد بزرگسال
۱۹۰	واکسن های ساخته شده علیه بیوتروسم
۱۹۲	نکات مهم
۱۹۶	منابع

۷-۱ بیماری های شایع و امیردار در جهان، تب کریمه کنگو، آنفلوآنزای مرغی و سارس

۱۹۷	مقدمه
۱۹۸	تعاریف
۱۹۸	بیماری های نوپدید (Emerging diseases)
۱۹۸	بیماری های بازپدید (Reemerging diseases)
۱۹۸	بیماری های ناپدید (Disappearing diseases)
۱۹۹	تب هرازیس، تب کریمه ای کنگو
۱۹۹	آنفلوآنزای مرغی
Severe	SARS یا سندرم تنفسی حاد
۲۰۰	Respiratory Syndrome Acute
۲۱۱	منابع

۸-۱ روش های پیشگیری و ایمن سازی برای مسافران مناطق آندمیک

۲۱۱	مقدمه
۲۱۲	توصیه های عمومی
۲۱۶	ایمن سازی در مسافرت
۲۱۹	ایمن سازی توصیه شده
۲۱۹	مشکلات ویژه
۲۲۱	احتیاطها
۲۲۱	پیشگیری از مشکلات دیگر وابسته به مسافرت
۲۲۲	مشکلات پس از برگشت
۲۲۳	بیماری های عفونی پدیدار شده
۲۲۴	عفونت های تک باخته ای شایع در مسافران و مهاجران
۲۲۵	عفونت های کرمی شایع در مسافران و مهاجران
۲۲۷	منابع

۹-۱ بیماری های گرمسیری

۲۲۸	مقدمه
	برخی از مهمترین بیماری های مناطق گرمسیری
۲۲۸	بروسلا (Brucella)
۲۲۹	تیفوس موشی (Murine typhus)

۲۸۹	سرطان پستان
۲۹۱	سرطان مری
۲۹۱	انتشار جغرافیایی سرطان مری
۲۹۲	سرطان‌های کیسه صفرا
۲۹۲	سرطان پانکراس
۲۹۲	سرطان معده
۲۹۳	انتشار جغرافیایی سرطان معده
۲۹۴	سرطان کولون و رکتوم
۲۹۵	توزیع جغرافیایی
۲۹۵	سرطان پروستات
۲۹۶	توزیع جغرافیایی
۲۹۶	سرطان مثانه
۲۹۶	توزیع جغرافیایی
۲۹۷	سرطان پوست
۲۹۸	سرطان دهانه رحم
۲۹۸	توزیع جغرافیایی
۲۹۹	منابع

۲-۴ بیماری‌های خونی و انتشار جغرافیایی آن

۳۰۰	مقدمه
۳۰۰	گلبول‌های قرمز (Erythrocytes)
۳۰۱	هموگلوبین (Haemoglobin)
۳۰۱	گلبول‌های سفید (Leucocytes)
۳۰۱	پلاکت‌های خون (Thrombocytes)
۳۰۲	عقار خون
۳۰۲	سرطانی
۳۰۲	همه‌پاتی
۳۰۳	اختلالات و استاتیک
۳۰۳	پورپورای اجوف و پونیک ایدیوپاتیک
۳۰۴	اختلال فاکتورهای انعقاد
۳۰۴	انعقاد داخل عروقی متناوب
۳۰۶	ترومبوز
۳۰۷	درمان با فرآورده‌های خونی
۳۰۷	عوارض ناشی از تزریق خون
۳۰۹	اختلالات گویچه‌های قرمز خون
۳۱۰	شیوع فقر آهن و کم‌خونی فقر آهن در جهان

۲۶۳	اختلال عملکرد هیپوتالاموس
۲۶۴	کم‌کاری هیپوفیز
۲۶۵	آکرومگالی و زیگانتیسم
۲۶۶	گواتر
۲۶۷	هیپر تیروئیدی
۲۶۷	انتشار جغرافیایی اختلال‌های ناشی از کمبود ید
۲۶۸	بیماری گریوز
۲۶۹	هیپر پاراتیروئیدی
۲۶۹	غده آدرنال
۲۷۰	اختلالات قشر غده فوق کلیوی
۲۷۱	نوتیسم و ویریلیزاسیون
۲۷۲	سیس
۲۷۲	کanser پستان و بیماری‌های خوش خیم پستان
۲۷۳	کanser پروستات
۲۷۴	کanserهای زنان
۲۷۵	تعریف و انواع
۲۷۵	اختلالات متابولیسم
۲۷۸	هیپوگلیسمی
۲۷۸	هیپرگلیسمی
۲۷۸	هیپو آدرنالیزم
۲۷۹	هیپر آدرنالیزم (سندرم کوشینگ)
۲۷۹	هیپوناترمی
۲۷۹	هیپوکلسمی
۲۷۹	استئوپروز
۲۸۰	انتشار جغرافیایی
۲۸۱	منابع

۲-۳ گسترش جغرافیایی سرطان‌ها

۲۸۲	مقدمه
۲۸۳	طبقه‌بندی سرطان‌ها
۲۸۴	ژن‌های درگیر در سرطان‌زایی
۲۸۵	عوامل بیولوژیک سرطان‌زا
۲۸۷	کanser ریه
۲۸۷	توزیع جغرافیایی
۲۸۸	سرطان‌های سر و گردن
۲۸۸	سرطان تخمدان
۲۸۹	سرطان آندومتر

اختلالات جریان خون مغز	۳۲۴
بیماری های جدار شریان ها	۳۲۵
اختلال سلوک و اختلال کمبود توجه بیش فعالی (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) یا	۳۲۶
ADHD)	۳۲۶
برخی اختلال های نوروسایکولوژی	۳۲۷
منابع	۳۴۰

۲-۶ بیماری های غیر واگیر تنفسی (آسم)

مقدمه	۳۴۱
اختلالات کارکرد تنفسی	۳۴۱
بیماری های دستگاه تنفسی	۳۴۱
آسم	۳۴۱
تنگی نفس و ادم ریوی	۳۴۷
منابع	۳۵۰

شیوع فقر آهن و کم خونی فقر آهن در ایران ... ۳۱۰	۳۱۰
پلوی سینمی	۳۱۰
تر و مریستوز اساسی	۳۱۱
لوسمی میلوژن مزمن (CML)	۳۱۳
بیماری سلول داسی شکل (SCD)	۳۱۳
تالاسمی	۳۱۳
شیوع تالاسمی در جهان	۳۱۴
شیوع تالاسمی در ایران	۳۱۴
صانع	۳۱۵

۲-۵ بیماری های نورولوژیک (دژنراتیو) و انتشار

جغرافیا آن	۳۱۶
مقدمه	۳۱۶
دستگاه عصبی مرکزی و محیطی	۳۱۶
تقسیمات اصلی دستگاه عصبی مرکزی	۳۱۸
تقسیمات اصلی دستگاه عصبی محیطی	۳۲۲
خونرسانی مغز	۳۲۴

www.ketab.ir

مقدمه

سلامت و سلامتی مقوله‌ای است که ارتباط نزدیکی با پیشرفت و توسعه همه جانبه دارد. زیرا جامعه را یک طرف بانشاط تر و شاداب تر و با انگیزه بیشتری تلاش و فعالیت دارند و از طرف دیگر هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیمی که منجر به کاهش درآمد ملی و در نتیجه رشد و توسعه می‌گردد کاهش می‌یابد. از آنجا که انسان پیوسته با محیط زیست، خود در ارتباط است گاهی اوقات با چالش‌های زیست‌محیطی روبرو می‌گردد. این مخاطرات محیطی ممکن است طبیعی یا انسانی باشد و نتیجه هرچه باشد بر انسان و هم به محیط طبیعی برمی‌گردد. مخاطرات انسانی شامل افزایش بیش از حد جمعیت، جبر و جنایت، جنگ، رکود اقتصادی، ضعف و ناتوانی، انواع بیماری‌ها و آوارگی است.

این کتاب از دروس تخصصی رشته جغرافیای پزشکی بوده و بصورت فشرده، خلاصه‌ای از مطالب را در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد.

جغرافیای پزشکی که گاهی اوقات جغرافیای سلامت نیز نامیده می‌شود بخشی از تحقیقات پزشکی است که از تکنیک‌های جغرافیایی جهت مطالعه بهداشت و سلامتی و توزیع و پراکندگی بیماری‌ها در سراسر جهان بهره می‌برد. به علاوه جغرافیای پزشکی اثرات آب و هوا و زیستگاه را بر روی سلامت فرد مورد مطالعه قرار می‌دهد.

باتوجه به اینکه یکی از برنامه‌های اصلی این رشته بررسی بیماری‌ها در نقاط مختلف جهان می‌باشد دانشجویان باید در زمینه شناخت انواع بیماری‌ها و علل و بیماری‌های مزمن و حادغیر و آگیر در ایران و جهان از آگاهی لازم برخوردار باشند. لذا کتاب حاضر در دو بخش جداگانه تلاش دارد تا با زبانی ساده ضمن آشنا نمودن مخاطبان خودگامی هر چند کوچک جهت ارتقاء دانش و سلامت جامعه برداشته باشد.

مطالعه این کتاب را به کلیه دانشجویان رشته‌های مختلف پزشکی، پیراپزشکی و خصوصاً دانشجویان رشته جغرافیای پزشکی جهت آشنایی با بیماری‌های واگیر و غیرواگیر و پراکنش جغرافیایی آنها توصیه می‌نمایم .

در پایان بر خود لازم می‌دانم از تمامی دوستان و همکارانی که ما را در خلق این اثر یاری نموده‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی نموده و آرزوی توفیق و سربلندی برای تمامی این عزیزان را از درگاه خداوند متعال خواسته و خواهانم.

مجید غیاث

www.ketab.ir